

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

HE 31/2025 vp

Sivistyshallintouudistus

Lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmi
Hallitusneuvos Joni Hiitola

Sivistysvaliokunta 22.5.2025

Esityksellä toteutetaan **hallitusohjelman kirjaukset** opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvan virastorakenteen selkiyttämisestä ja päällekkäisen hallinnon keventämisestä Sivistyshallinto 2030 -loppuraportin suuntaisesti.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi **laki opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista**, jossa säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja sen alaisten virastojen muodostaman keskustason sivistyshallinnon tavoitteista ja toimintatavoista sekä virastojen pääjohtajan tehtävistä ja kelpoisuudesta, virastojen muusta henkilöstöstä ja heidän kelpoisuudestaan, asioiden ratkaisemisesta, työjärjestyksestä ja varautumisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoja koskevan lain lisäksi **kustakin virastosta Suomen Akatemiaa lukuun ottamatta ehdotetaan säädettäväksi uusi laki**, jossa säädettäisiin viraston toimialasta ja tehtävistä sekä tarvittavin osin viraston sisäisestä organisaatiosta. Kaikkien virastojen osalta niiden tehtävistä säädettäisiin edelleenkin virastolakien lisäksi **myös muussa lainsäädännössä**.

Suomen Akatemiasta annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi virastouudistukseen liittyviä teknisluontoisia muutoksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla muodostetaan kymmenestä virastosta viiden viraston kokonaisuus.

Sivistyshallinnon virastoja olisivat jatkossa

- **Opetushallitus**, johon yhdistetään Kotimaisten kielten keskus
- **Kansallisarkisto**, johon yhdistetään Varastokirjasto ja Saavutettavuuskirjasto Celia
- **Museovirasto**, johon yhdistetään Suomenlinnan hoitokunta
- uutena virastona **Taide- ja kulttuurivirasto**, joka muodostuu Taiteen edistämiskeskuksesta ja Kansallisesta audiovisuaalisesta instituutista
- **Suomen Akatemia** jatkaisi toimintaansa omana virastonaan

Opintotuen muutoksenhakulautakunta siirtyisi sosiaali- ja terveysministeriön alaisena toimivan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan yhteyteen.

Yhdistettävien virastojen palveluiden saatavuutta turvataan mainitsemalla ne virastoja koskevissa laeissa **osastona tai toimintayksikkönä**.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan **1.1.2026**.

Uudistus on tarkoitus tehdä mahdollisimman **kustannustehokkaasti**. Opetushallituksen, Kansallisarkiston ja Museoviraston virastot jatkavat ja niiden Y-tunnukset sekä virastotunnus säilyvät. Lähtökohtana on, että edellä mainittujen kolmen viraston tarkentavat virka- ja työehtosopimukset palkkausjärjestelmistä säilyisivät voimassa ja tällöin ei olisi tarvetta neuvotella kokonaan uusia tarkentavia virka- ja työsolepimusehtoja näiden virastojen palkkausjärjestelmiksi.

Taide- ja kulttuurivirastoa varten perustettaisiin **uusi virasto**, koska siihen siirtyvät virastot, Taiteen edistämiskeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, ovat nykyisin osa opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköä.

Opetushallituksen, Kansallisarkiston ja Museoviraston henkilöstö **jatkaisi virastoissa nykyisissä palvelussuhteissaan.**

Kotimaisten kielten keskuksen, Varastokirjaston, Saavutettavuuskirjasto Celian ja Suomenlinnan hoitokunnan henkilöstö **siirtyisi tehtävineen vastaanottavaan virastoon.**

Henkilöstön loma- ja muut etuudet siirtyvät henkilöstön mukana. Siirtyvä henkilöstö siirtyisi vastaanottavaan virastoon **virka- tai työsopimussuhteensa mukaisesti** lukuun ottamatta Kotimaisten kielten keskuksen työsopimussuhteista henkilöstöä, jonka palvelussuhde muuttuisi virkasuhteeksi.

Sivistyshallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sen hallinnonalalle kuuluvat virastot muodostavat keskustason sivistyshallinnon.

Sivistyshallinnon tavoitteena on turvata kansalaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutuminen laadukkaasti ja vaikuttavasti yhteistyössä eri hallinnonalojen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Sivistyshallinto edistää toimialallaan yhteiskunnan toimintavarmuutta sekä kansalaisten hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

Sivistyshallinnon toiminnan laatua ja vaikuttavuutta edistetään **yhteisillä toimintamalleilla ja -rakenteilla** sekä kehittämällä virastojen **yhteisiä palveluita**.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää virastojen yhteisten palvelujen järjestämisestä, sisällöstä ja toteuttamistavoista.

Sivistyshallinnon toiminnan laatua ja vaikuttavuutta edistettäisiin yhteisillä toimintamalleilla ja -rakenteilla sekä kehittämällä virastojen yhteisiä palveluita.

Yhteiset toimintamallit ja –rakenteet lisäisivät läpinäkyvyyttä ja helpottaisivat sivistyshallinnon toiminnan ja tuloksellisuuden arviointia ja kehittämistä ja niiden avulla hallinnonalan kehittämisessä voidaan tarkastella sivistyshallintoa myös kokonaisuutena aikaisempaa paremmin.

Virastojen yhteisten palveluiden kehittämisellä voitaisiin parantaa tukipalveluiden kustannustehokkuutta. Yhteisten palveluiden järjestämisestä, sisällöstä ja toteuttamistavoista voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotettavan virastorakenteen tavoitteena on muodostaa **toiminnallisesti ja taloudellisesti tasapainoinen ratkaisu**, jossa sivistyshallinnon kokonaisuus on **selkeä** ja virastojen koko on **riittävän suuri**.

Sivistyshallinnon uudistamisen yhteydessä on ehdotettavien lakien lisäksi tarkoitus uudistaa **ministeriön ja virastojen välistä ohjausta**. Lähtökohtana on muodostaa ohjauksesta koko sivistyshallinnolle selkeä kokonaisuus, varmistaa ohjauksen relevanssi sekä huolehtia ohjausprosessin toimivuudesta niin, että sivistyshallinnon resurssit ovat vaikuttavasti, tuottavasti ja tehokkaasti käytössä. Ohjauksen uudistaminen tarkoittaa ministeriön ja viraston ohjauksessa toimintatapamuutoksia. Uudistukseen liittyen ministeriössä on käynnistetty keskeisiin ydintoimintoihin ministeriöjohtoisten prosessien valmistelu, niissä ohjauksen kokonaistarkastelu sekä ministeriön ja virastojen yhteinen valmistelu ja yhteistyö korostuvat. Tarkemmin prosesseihin liittyvistä yhteistyörakenteista määrätään ministeriön työjärjestyksessä (359/2014).